

VIDEN FRA DOFBASEN

– yngleudbredelse af hvepsevåge og rørhøg i 2008

DOFbasen er DOF's database over fugleobservationer i Danmark, som alle kan bidrage til på www.dofbasen.dk

I 2007 opfordrede DOFbasen i samarbejde med Danmarks Miljøundersøgelser (DMU) til at indtaste alle observationer af sortspætte, isfugl og natravn, specielt hvis det drejede sig om ynglende fugle, og efterfølgende præsenterede vi her i bladet (2, 2008) udbredelseskort for de tre arter tegnet ud fra disse indberetninger til DOFbasen. Vi mener, at disse udbredelseskort i høj grad afspejlede de tre arters udbredelse.

Efter succesen i 2007 opfordrede DOFbasen og DMU til indtastning af alle forekomster, i særdeleshed yngleforekomster, af hvepsevåge og rørhøg i 2008, og bad om, at man så vidt muligt indtastede fuglens adfærd. Vi er taknemmelige over den store opbakning, vores opfordringer har mødt, og kan her præsentere nye udbredelseskort for de to rovfullearter.

Ynglefugleovervågningen i det nationale miljø- og naturovervågningsprogram NOVANA omfatter i princippet alle arter på Fuglebeskyttelsesdirektivets Bilag I, som forekommer i Danmark. Det har dog af økonomiske årsager været nødvendigt at begrænse overvågningen og bl.a. syv relativt almindeligt forekommende ynglefugle, hvepsevåge, rørhøg, natravn, isfugl, sortspætte, hedelærke og rødrygget tornskade, har der ikke været plads til i programmet.

Da DOF indgik en samarbejdsaftale med Miljøministeriet i 2006, blev der imidlertid åbnet op for offentlige institutioners anvendelse af data fra DOFbasen mod at DOF får et årligt tilskud til driften af DOFbasen.

Der er naturligvis begrænsninger i, hvad der kan siges om udbredelse og bestandsudvikling på baggrund af et enkelt års indtastninger, og udbredelsen af hvepsevåge og rørhøg vil derfor i det følgende være beskrevet i brede vendinger.

HVEPSEVÅGE

Hvepsevåge er en trækfugl, som overvintrer i Afrika. Fuglene ankommer til Danmark i anden halvdel af maj og bygger som oftest rede i ældre bøgeskov. Da de ankommer efter løvspring og i øvrigt anvender friske grene, vil rederne kunne kendes på, at grenene har blade. Efter løvfald kan hvepsevågerederne stadig kendes på de blad bærende grene, og rederne findes naturligvis meget lettere sent på året og om vinteren. Hvepsevåger ses hyppigt på træk, men i selve yngletiden gør de ikke meget væsen af sig. I den første tid efter ankomsten til ynglepladsen udfører hannen parringsflugt over skoven, men ellers vil fuglene ofte være ubemærkede en hel sommer igennem.

For hvepsevåge har det været et problem at adskille trækgæster fra ynglefugle. Udbredelseskortet er tegnet på baggrund af observationer af hvepsevåge med adfærds-koder, som indikerer ynglen, såsom redebygning, parringsflugt, territoriehævdelse etc. frem til og med 31. juli. Endvidere er de resterende observationer fra perioden 15. juni til 31. juli inddraget med undtagelse af fugle indtastet som værende trækkende. I alt er 262 indtastninger af hvepsevåge anvendt til udbredelseskortet for 2008.

Der er forbløffende god overensstemmelse mellem hvepsevågens udbredelse, som den tegner sig i 2008, og udbredelseskortet, som blev udarbejdet på baggrund af atlas-undersøgelsen i 1993-1996. Hovedudbredelsen forekommer i skovrige områder øst for israndslinien, som går ned midt igennem Jylland. Denne grænse markerer også forekomsten af bøgeskove, idet større bøgeskove ikke forekommer vest for denne linje. Der optræder dog enkelte kvadrater på kortet, hvor tilstedeværelse af ynglende hvepsevåge er tvivlsom, f.eks. Skagens Gren og Sydlangeland.

RØRHØG

Rørhøg trækker, som hvepsevåge, bort fra Danmark om vinteren. Fuglene overvintrer i Sydvesteuropa og Nordafrika og vender tilbage i april. Samtidig med at de danske ynglefugle besætter territorier, sker der et gennembræk af skandinaviske rørhøge. I modsætning til hvepsevåge ses rørhøgene regelmæssigt hele ynglesæsonen igennem.

Udbredelseskortet for rørhøg for 2008 er baseret på 793 indtastninger af arten med adfærds-koder som indikerer ynglen frem til og med 15/7. Overordnet set er der stor lighed mellem udbredelseskortet tegnet på baggrund af observationer i 2008 og udbredelseskortet i Fuglenes Danmark tegnet på baggrund af atlas-undersøgelsen i 1993-1996.

ARTER I 2009

DOF og DMU har allerede i fællesskab i foråret 2009 bedt om at alle observationer af ynglende hedelærke og rødrygget tornskade bliver indtastet i DOFbasen med henblik på en lignende analyse.

Vi havde på forhånd betragtet hvepsevåge og rørhøg som to meget vanskelige arter at kortlægge på denne måde, men vores skepsis er blevet gjort til skamme. Vi håber naturligvis på lige så gode resultater af 2009 overvågningen. Skulle du endnu ikke have tastet dine yngleobservationer af hedelærke og rødrygget tornskade ind i DOFbasen, kan det nås endnu, da data først vil blive analyseret i 2010.

AF STEFAN PIHL OG TIMME NYEGAARD

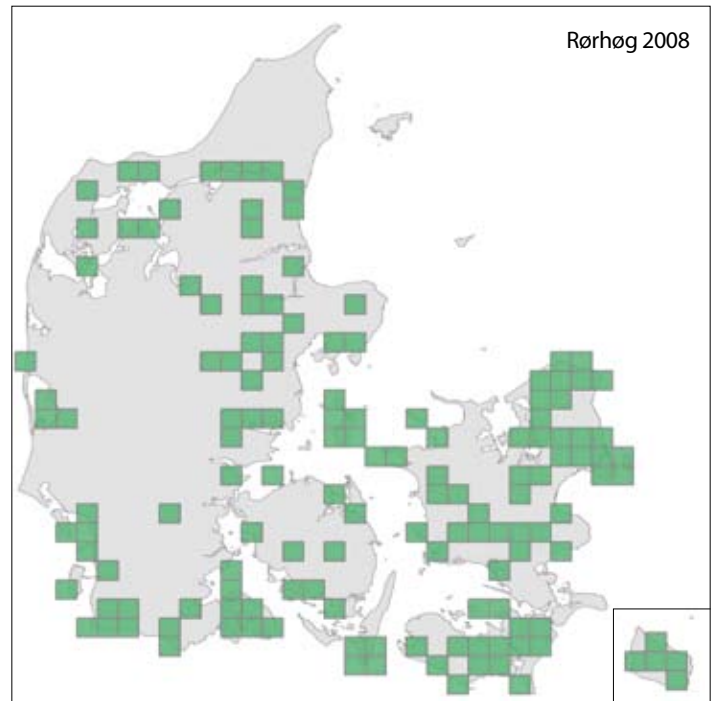
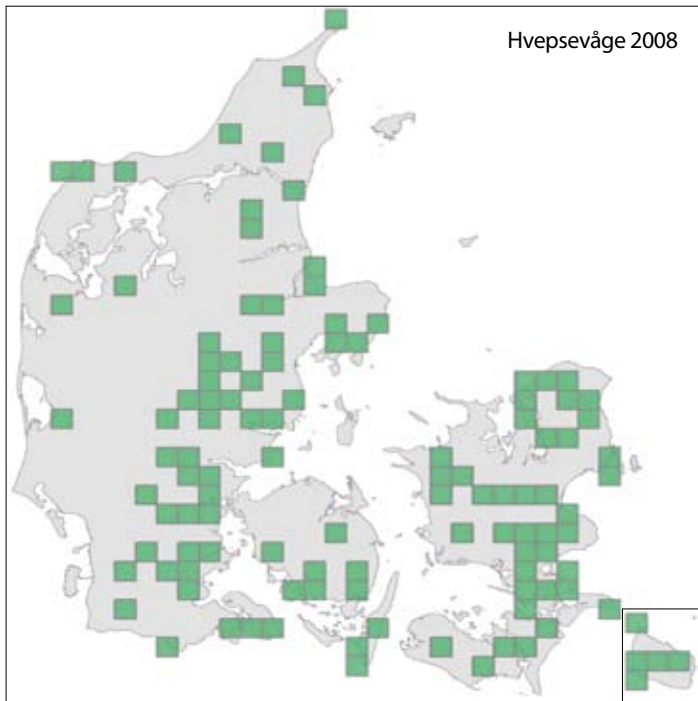
sp@dmu.dk, timme.nyegaard@dof.dk

Hvepsevåge og rørhøg er begge opført på Fuglebeskyttelses-direktivets Bilag I. Denne liste omfatter de arter, som EU-landene har en forpligtelse til at udpege Fuglebeskyttelsesområder for. De to arter er tillige ret talrigt ynglende, så det vil være vanskeligt at holde øje med samtlige danske ynglepar. Endelig indgår de i det statslige miljø- og naturovervågningsprogram NOVANA. I Projekt Fuglenes Danmark 1993-96 blev de danske bestande af både hvepsevåge og rørhøg opgjort til ca. 650 ynglepar.

Yngleudbredelse af hvepsevåge og rørhøg under seneste atlasprojekt 1993-1996 (små figurer), sammenlignet med indtastninger fra DOFbasen 2008

Hvepsevåge, *Pernis apivorus*, på trækforsøg ved Dovns Klint på Sydlangeland. Et af de steder, hvor yngel af hvepsevåge kan være tvivlsomt, da der optræder spredt træk sommeren igennem. Foto: Erhardt Ecklon

Rørhøg, *Circus aeruginosus*, han, afsøger landskabet for føde. Foto: Erhardt Ecklon